

۱۶.۹۹۲۹

دانشگاه پیام نور

آموزش و پرورش تطبیقی

(رشته علوم تربیتی)

www.ketab.ir

دکتر احمد آقازاده

سرشناسه	: آقازاده، احمد، ۱۳۲۲ -
عنوان و نام پدید آور	: آموزش و پرورش تطبیقی (رشته علوم تربیتی) / مؤلف: احمد آقازاده
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	: یازده، ۳۰۴ص: جدول، نمودار.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۱۳۴۴. گروه علوم تربیتی؛ ۱/۱۱۱
شابک	: 978 - 964 - 387 - 441 - 4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: آموزش تطبیقی.
موضوع	: آموزش تطبیقی - آموزش برنامه‌ای.
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	: LB۴۳/آ۷آ۸
رده بندی دیویی	: ۳۷۰/۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۱۶۵۲۳۹

چاپ : چهاردهم
شمارگان : ۵۰۰
قیمت (ریال) : ۵۱۰,۰۰۰

آموزش و پرورش تطبیقی

مؤلف: دکتر احمد آقازاده

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شابک: ۴ - ۴۴۱ - ۳۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387 - 441 - 4

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،
نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۹۸۲۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست

- پیشگفتار
گفتار نخست
- بخش اول: تعریف آموزش و پرورش تطبیقی
بخش دوم: تاریخ تحول دانش‌تعلیم و تربیت تطبیقی
- فصل اول: دوره نقل مشاهدات و خاطرات سیاحان ...
فصل دوم: دوره‌ای که اقتباس و مدل‌ها جنبه‌های آموزش و پرورش کشوری توسط
فصل سوم: دوره‌ای که مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش تحت تأثیر نهضت
انترناسیونالیستی
- فصل چهارم: دوره‌ای که به نظام آموزش و پرورش به‌عنوان یک نهاد اجتماعی توجه شد.
فصل پنجم: دوره‌ای که محققان مطالعات آموزش و پرورش تطبیقی از روش‌های علمی
معمول در علوم اجتماعی بهره گرفتند.
- بخش سوم: مفاهیم و اصطلاحات آموزش و پرورش تطبیقی
گفتار دوم
- بخش اول: آموزش و پرورش در ژاپن امروز
فصل اول: تاریخ تحول آموزش و پرورش ژاپن
قانون اساسی جدید و قانون بنیادین آموزش و پرورش
اهداف آموزش و پرورش ملی
آموزش و پرورش پس از پیمان صلح سال ۱۹۵۲
فصل دوم: اداره و سازمان آموزش و پرورش ژاپن
تدوین خط‌مشی و سیاست‌های ملی آموزش و پرورش
سازمان مرکزی آموزش و پرورش
مدیریت محلی آموزش و پرورش

۱۲۴	وظایف شوراهای آموزش و پرورش نواحی
۱۲۹	فصل سوم: مقاطع مختلف آموزشی ژاپن
۱۳۰	آموزش قبل از مدرسه
۱۳۳	تعلیمات ابتدایی و دوره اول متوسطه (تعلیمات عمومی و اجباری)
۱۳۸	برنامه تحصیلی دوره دوم متوسطه
۱۴۱	انتشارات و کتب درسی
۱۴۲	سال تحصیلی
۱۴۳	آموزش عالی
۱۴۸	شرایط پذیرش دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی
۱۵۰	شمار دانشجویان دانشگاه و درصد توزیع آنان برحسب دوره و رشته تحصیلی
۱۵۲	تعلیمات عالی و دانشجویان خارجی
۱۵۳	دانشگاه سازمان ملل
۱۵۴	نقش دانشگاهها در گسترش علوم و تکنولوژی
۱۵۷	مدارس متوسطه حرفه‌ای و آموزشهای کوتاه‌مدت تخصصی
۱۵۸	مدارس اختصاصی جهت کودکان معلول
۱۶۰	آموزش و تعلیمات کودکان نقاط دورافتاده
۱۶۱	کمک به کودکان خانواده‌های کم‌درآمد و فقیر
۱۶۲	معلمان
۱۶۵	آموزش اجتماعی
۱۶۶	تربیت بدنی
۱۷۵	فصل چهارم: اشتیاق معنوی ملت ژاپن در بسط و گسترش آموزش و پرورش
۱۸۸	فصل پنجم: آموزش و پرورش و توسعه اقتصادی
۱۹۱	برنامه‌ریزی آموزش و پرورش و رشد اقتصادی
۱۹۸	سخن پایانی: مسائل امروز آموزش و پرورش ژاپن
۲۰۶	منابع و مأخذ
۲۰۹	بخش دوم. آموزش و پرورش در انگلستان
۲۰۹	پیشگفتار
۲۱۱	فصل اول:
۲۲۰	فصل دوم: تاریخ تحول آموزش و پرورش در انگلستان و ویلز
۲۲۸	فصل سوم: سازمان و اداره آموزش و پرورش در انگلستان و ویلز
۲۳۵	فصل چهارم: تعلیمات عمومی و اجباری در انگلستان و ویلز
۲۳۶	آموزش قبل از مدرسه
۲۴۰	آموزش متوسطه
۲۴۲	مدارس متوسطه «گرامر»

۲۴۴	مدارس متوسطه فنی
۲۴۴	مدارس متوسطه جدید
۲۴۶	مدارس متوسطه جامع
۲۴۸	میدل اسکول یا مدرسه میانه
۲۴۹	مدارس غیرانتفاعی مستقل
۲۴۹	مدارس مستقل خصوصی
۲۵۰	مدارس ویژه و کلاسهای اختصاصی برای کودکان معلول
۲۵۱	مدیریت و اداره امور مدارس
۲۵۲	شورای برنامه‌ریزی و امتحانات مدارس
۲۵۹	فصل پنجم: کادر آموزشی مدارس و تربیت معلم
۲۶۱	حقوق معلمان
۲۶۵	فصل ششم: آموزش عالی
۲۷۰	دانشگاه آزاد
۲۷۰	شیوه پذیرش دانشجو در دانشگاهها
۲۷۱	مدارک و درجات تحصیلی دانشگاهی
۳۰۲	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

درس آموزش و پرورش تطبیقی از جمله دروس الزامی دانشجویان رشته‌های علوم تربیتی، مدیریت برنامه‌ریزی آموزش و پرورش و علوم اجتماعی است که در اغلب دانشگاهها و مؤسسات علوم تربیتی جهان ارائه می‌شود و به لحاظ اهمیتی که این درس دارا است، استادان راهنما و مشاوران درسی دانشجویان تأکید فراوان دارند که دانشجویان و دانش‌پژوهانی که در آینده به‌نحوی در حل و فصل امور آموزشی و تنظیم طرحهای تربیتی و اداره مؤسسات آموزشی مشارکت خواهند داشت، برای گذراندن این واحد درسی اولویت قائل شوند.

اگرچه مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش در کشور ما به علل عدیده پایگاه به حق خود را به‌عنوان ابزار لازم برای تکامل و توسعه برنامه‌های آموزشی به‌دست نیاورده است. ولی با این حال امیدواریم، اینگونه مطالعات با توجه و تأکیدی که اخیراً برنامه‌ریزان آموزش عالی دارند، بسط و توسعه بیشتری یابد، زیرا آگاهی از تغییرات و اصلاحاتی که در نظامهای تربیتی کشورهای دیگر رخ داده است و مشکلاتی که آنان برای اصلاح و توسعه آموزش و پرورش خود داشته‌اند و آشنائی از چگونگی روشها و تدابیری که برای حل این مشکلات به کار برده‌اند، می‌تواند ما را در اتخاذ تدابیر لازم در جهت حل و فصل رضایت‌بخش معضلات آموزش و پرورش کشورمان، خصوصاً در زمانی که در اندیشه بنیاد نهادن نظام نوین آموزشی و پرورشی خویش هستیم، یاری دهد.

کتابی که به عنوان آموزش و پرورش تطبیقی اکنون از نظر شما می‌گذرد. شامل سه گفتار است.

گفتار نخست از دو بخش تشکیل می‌شود. در بخش اول به گونه‌ای اجمالی به تعریف و فواید مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش می‌پردازیم. بخش دوم به تاریخ تحول آموزش و پرورش تطبیقی اختصاص دارد. در این بخش به بررسی و شرح نظریات و عقاید پیش‌کسوتان و محققان دانش تعلیم و تربیت تطبیقی طی ۵ دوره مشخص می‌پردازیم و از انگیزه تحقیقی و جهان‌بینی پژوهندگان، شیوه بررسی، نوع مطالب مورد واریسی، نحوه توجیه و استنتاج آن که در هر دوره ویژگی خاص خود را دارد، بحث خواهیم کرد. آنچه محققان کنونی دانش آموزش و پرورش تطبیقی برآیند، این است که برای شناخت دقیق این دانش باید در بادی امر منشأ و سیر تحول آن را دریافت و سپس با بصیرت ژرفی که از چنین تفحصی به‌دست می‌آید به بررسی و مقایسه نظام‌های تعلیماتی کشورهای دیگر پرداخت.

گفتار دوم با عنوان «اصطلاحات و مفاهیم کلیدی در ارتباط با مطالعات آموزش و پرورش» آغاز می‌شود. اصطلاحاتی چون هزینه‌های آموزش و پرورش، جمعیت و آموزش و پرورش، اداره امور آموزشی به شیوه متمرکز و یا غیرمتمرکز، مقاطع تحصیلی، آموزش بزرگسالان، نوآوری و نوجویی در آموزش و پرورش دانشگاه آزاد، و غیره مباحث این قسمت از کتاب را تشکیل می‌دهند. نگارنده بر این باور است بررسی و تشریح اینگونه مفاهیم راه‌گشای مطالعه‌کننده است و کار وی را در امر تطبیق و مقایسه آسان می‌سازد و در تجزیه و تحلیل و مقایسه پدیده‌های آموزشی او را با ابهام روبرو نمی‌سازد، مطالب صراحت خویش را باز می‌یابد و شاخص‌های عینی که به مدد آن مقایسه نظام‌های تعلیماتی ممکن می‌شود، رخ نشان می‌دهند.

در سومین گفتار که خود شامل دو بخش مفصل است به بررسی نظام آموزش و پرورش به ترتیب در دو کشور ژاپن و انگلستان می‌پردازیم. از کوششها و تجارب آموزشی و فرهنگی این دو کشور که در راه ساختن نظام‌های نوین آموزشی خود داشته‌اند سخن می‌گوییم. از اصطلاحات آموزشی این دو کشور که در نتیجه تغییر در سیاست کلی آنها و یا بر اثر رویدادهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی صورت گرفته است، بحث خواهیم کرد.

اصولاً روند بررسی نظامهای آموزش و پرورش ممالک مورد بحث از سخن کوتاه درباره اوضاع و احوال جغرافیائی - اقتصادی و اجتماعی و سیاسی هر یک از آنها به طور جداگانه آغاز می‌شود، سپس تاریخ تحول آموزش و پرورش به محک بررسی زده می‌شود، آنگاه به تشریح و شرح شیوه اداره امور آموزش و پرورش پرداخته و پس از آن مقولاتی چون: مقاطع تحصیلی، اشکال گوناگون آموزش، کارآموزی، سیاست اشتغال، تربیت معلم و نارسائیهای موجود در نظام آموزشی، از گذر بحث و تفحص خواهد گذشت.

در صفحات پایانی سعی می‌شود که از دیدگاه دانش تطبیقی به بررسی و مقایسه وجوه اختلاف و تشابه بین نظامهای آموزشی مورد مطالعه پردازیم و به ارائه جداولی که نشانگر آمار و ارقام در زمینه آموزش و پرورش در چند کشور جهان است، اقدام نمائیم.

امروزه دامنه پژوهش‌ها درباره آموزش و پرورش تطبیقی وسعت بسیار پیدا کرده است و امیدواریم از این مجلد به مباحث به مثابه منبعی از اندیشه‌های تازه و عملکردهای نو در زمینه آموزش و پرورش بهره جوئیم و سرآغاز تلاشهای بیشتری در جهت بسط و توسعه مطالعات مقایسه‌ای درباره نظامهای تعلیماتی ممالک جهان باشد. زیرا اینگونه مطالعات می‌تواند افق دید برنامه‌ریزان و مدیران و مربیان مؤسسات آموزشی ما را در حل و فصل امور آموزشی کشورمان وسعت بخشد و بر میزان اطلاعات دانشجویان علوم تربیتی و اجتماعی بیفزاید و زمینه‌ساز همکاریهای علمی، آموزشی و فنی بین کشور ما و سایر ممالک جهان باشد.

تهران آبانماه ۱۳۷۱ هجری شمسی

احمدآزاده